סא: ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

רבא אמר פטור. תע"ג דכפ' בן סורר ומורה (לקמן דף עד.) אמר בעבודת כוכבים יהרג ואל יעבור י"ל נהי דחייב למקור עצמו לכתחלה מ"מ היכא דלא מסר את עצמו לא מיחייב מיתה ואין לומר דרבא לטעמיה דאמר כפ' ר' ישמעאל (ע"ז דף נד. וסס) אפי' עבודת כוכבים בגיעגע נאמר ומי נהנו ולא שימות בהן דא"כ הני [1](כריתות) דמייתי לימא דאתיא כמ"ד בפרק בן סורר ומורה (לקמן דף עד.) יהרג ואל יעבור דפלוגתא דתנאי היא [2] וי"מ הא דאמר יהרג ואל יעבור היינו בסתם עבודת כוכבים והכא איירי בעבודת כוכבים שהכל עובדים מאהבה ומיראה דומיא דהכן דמייתי ומתני' דאחד העובד משמע ליה דאיירי כה"ג דאי בסתם עבודת כוכבים לא איצטריך דשמעינן ממתני' דהפוער עצמו לפעור [3] תע"ג דמכוין לבזויי מייב מיהו היינו דכהן משום הוה מצי לאוקומי בסתם עבודת כוכבים אלא דמשני שפיר וא"ת לרבא אמאי לא השתחוה מדרבי לחמן וי"ל כדאמר במדרש שהיו עומדים על לבו אי נמי משום קידוש השם כדאמרינן בירושלמי דשביעית (פ"ד) כגון פפוס ולוליינוס אתיס שנתן להם מיס בזכוכית לבועה ולא קיבלו [4]: ורבא

מ"ש איהו מינן דידן ואין דקאמרי אחוכי עליה ומתני' כאן ביחיד הניסת כאן ברבים הניסתים יחיד לא מימלך וטעי בתריה רבים מימלכי ולא טעו בתריה אמר רב יוסף מנא אמינא לה דכתיב [1]לא תאבה לו ולא תשמע אליו [2]הא אבה ושמע חייב איתיביה אביי מי שאני בין ניסת דרבים לניסת יחיד והתניא [3]כי יסיתך אחיך בן אמך אחד יחיד הניסת ואחר רבים הניסתים והוציא הכתוב יחיד מכלל רבים ורבים מכלל יחיד יחיד מכלל רבים להחמיר על גופו ולהקל על ממונו רבים מכלל יחיד להקל על גופם ולהחמיר על ממונם בהא מילתא הוא דשאני אבל בכל מילי כי הדדי נינהו אלא אמר אביי כאן בניסת מפי עצמו כאן בניסת מפי אחרים מפי עצמו מימלך מפי אחרים גריר בתרייהו אמר אביי מנא אמינא לה דכתיב לא תאבה לו ולא תשמע אליו הא אבה ושמע חייב רבא אמר אידי ואידי בניסת מפי אחרים הא דא"ל כך אוכלת כך שותה כך מטיבה כך מריעה הא דלא א"ל כך אוכלת כך שותה כו' אמר רבא מנא אמינא לה דכתיב [3]מאלהי העמים אשר סביבותיכם הקרובים אליך וגו' מה לי קרובים ומה לי רחוקים הכי קא"ל מטיבותן של קרובים אתה למד מה טיבותן של רחוקים מאי לאו דאמר ליה כך אוכלת כך שותה כך מטיבה כך מריעה ש"מ רב אשי אמר סיפא בישראל [4]מומר רבינא אמר לא זו אף זו קתני [5]איתמר העובד עבודת כוכבים מאהבה ומיראה אביי אמר חייב רבא אמר פטור אביי אמר חייב דהא פלחה רבא אמר [6]פטור אי קבליה עליה באלוה אין אי לא לא: סימן עב"ד ישתחו"ה למשי"ח: ואמר אביי מנא אמינא לה דתנן העובד עבודת כוכבים אחד העובד כו' מאי לאו אחד העובד מאהבה ומיראה ורבא אמר לך לא כדמתרץ רבי ירמיה [7]אמר אביי מנא אמינא לה דתניא [8]לא תשתחוה להם להם אי אתה משתחוה אבל אתה משתחוה לאדם כמותך יכול אפילו נעבד כהמן ת"ל [9]ולא תעבדם והא המן מיראה הוה נעבד ורבא כהמן ולא כהמן כהמן דאיהו גופיה עבודת כוכבים ולא כהמן דאילו המן מיראה והכא לאו מיראה ואמר אביי מנא אמינא לה דתניא [10]כהן משיח בעבודת כוכבים רבי אומר בשגגת מעשה וחכמים אומרים [11]בהעלם דבר [12]ושוין שבשעירה ביחיד [13]ושוין שאין מביא אשם תלוי [14]האי שגגת מעשה דעבודת כוכבים ה"ד אי קסבר בית הכנסת הוא והשתחוה לו הרי לבו לשמים אלא דחזא אנדרטא והשתחוה לו אי קבליה עליה באלוה מזיד הוא ואי

דלאו כלום עבד: **אחד העובד.** והלא המזבח והמקטיר עובדין הן אלא הכי קאמר אחד העובד ואפילו מאהבה ומיראה ואחד המזבח לשם אלוהות דתנא סיפא לגלוי עליה דרשא דמאהבה ומיראה הוא ואפילו הכי מייב: **כדפירש ר' ירמיה.** אחד העובד כל עבודה שהיא דרכה בכך ואחד המזבח אלא כדרכה ולעולם רישא וסיפא לשם אלהות: [15]**ולא שעבדם.** יתירא הוא: **נעבד כהמן.** שעשה עצמו עבודת כוכבים כדאמר במגילה (דף יב.) דאי לאו הכי לא הוה מרדכי מתגרה בו והיה כורע ומשתחוה לו: **והא המן.** מיראת המלך הוו פלחי ליה כדכתיב (אסתר ג) כי כן צוה לו המלך וקתני דלא: **ודלא כהמן.** דקתני[16] יכול אפילו נעבד כהמן לאו למיסר מיראה אלא למיסר אדם הנעבד לשם עבודת כוכבים שלא מיראה למפגד ליה בסתמא והאי דנקט המן משום דעשה עצמו עבודת כוכבים הוא: **כהן משיח.** בקרבן עבודת כוכבים: **ר' אומר בשגגת מעשה.** אפילו לא נעלם ממנו איסור עבודת כוכבים אלא שגג במעשה מייב. ותע"ג דבאחר מצות אין מביא קרבן האמור בו אלא ג"כ נעלמה ממנו הלכה דכתיב גבי חטאת לבור (ויקרא ד) ונעלם דבר כגון הורו כ"ד שחלב מותר ועשו ע"י העלמתן דכפר כהן משיח כתוב (שם) לאשמת העם הרי משיח כלבור אפילו הכי בעבודת כוכבים שקרבנו שוה לשאר יחידים כדקתני וחזיל מחייב בשגגת מעשה אלא בהעלם דבר. ולקמן מפרש האי שגגת מעשה היכי דמי: **וחכ"א.** אף כאן אינו מייב אלא בהעלם דבר. ובהוריות בפ"ב (דף ז:) יליפינן טעמא מקרא: **ושוין שבשעירה ביחיד.** ואפילו לרבנן דלא משוי ליה כשאר יחיד לענין להתחייב בלא העלם דבר מודים הן שאין קרבנו בעבודת כוכבים חלוק משאר יחיד שמביא שעירה דכתיב גבי קרבן עבודת כוכבים בפרשת שלח לך (במדבר טו) ואם נפש אחת אחד יחיד ואחד נשיא ואחד משוח (ז) משמע ואע"פ שנשיא ומשוח חלוקין מן היחידים בשאר מצות שהנשיא מביא שעיר זכר ונאכל וכהן משוח פר ונשרף והיחיד מביא כשבה או שעירה בעבודת כוכבים שוין הן: **ושוין שאינו מביא אשם תלוי.** על שום לא הודע שבתורה משום דגבי אשם תלוי כתיב (ויקרא ה) על שגגתו אשר שגג משמע מי שמביא חטאת על הודע דשגגת מעשה מביא אשם תלוי על לא הודע יצא משום שאין מביא חטאת אלא בהעלם דבר ואשמעינן הכא דאפילו לרבי לחמר שיש לך קרבן שהמשוח מייב בשגגת מעשה מודה הוא שאין מביא אשם תלוי. וכמס' הוריות (ז:) יליף מקרא מדכתיב באשם תלוי (ויקרא ה) שגגתו שגגתו) תרי זימני מי שכל חטאו בשגגה יצא משוח שאין כל חטאו בשגגה שהרי בשאר מצות צריך העלם דבר: **שגגת מעשה.** בלא העלם דבר ה"ד: **הרי לבו לשמים.** ולא השתחוה זה לעבודת כוכבים לא מזיד ולא שוגג הוא[17] אלא לשמים שהרי לשמים נתכוין ואפילו היה יודע שזה הבית עבודת כוכבים הוא והוא משתחוה בתוכו לשמים אין כאן עונש שהרי אף משתחוה לבית הכנסת לא לבית הוא משתחוה אלא למי ששכן שמו עליה: **אלא דחזא אנדרטא וסניד ליה.** שראה דמות[18] שהיו רגילין לעשות בדמות המלך והרואה אותו משתחוה לו לכבוד המלך ופעמים שעובדין אותו וזה רואה אחד שהיה נעבד ולא ידע שהוא נעבד והשתחוה לו: **אי דקבליה עליה באלוה.** שהשתחוה לו לשם עבודת כוכבים מזיד הוא:

ואי

עין משפט נר מצוה

קלב א מיי' פ"ה מהל' עבודת כוכבים הלכה ה:
קלד ב מיי' שם פ"ג הלכה ו:
קלה ג ד מיי' פט"ו מהל' שגגות הלכה ג:
קלו ה מיי' שם הלכה

מסורת הש"ס

[1] (כפ"ל): משומד], [2] שבת עב: [כריתות ג.], [3] [ואמר רש"ס], [4] הוריות ז:, [5] שבת עב: כריתות ג., [6] כפ"ל: משומד, [7] [כ"ל אמר ר"ה נעבד], [8] [הא דקתני רש"ס], [9] [בגנתו שגג רש"ס], [10] כפ"ל: לימא הוא, [11] כפ"ל: אלם, [12] [כ"ל כריתות], [13] [עי' תוס' שבת עב:].

תורה אור השלם

1. לא תאבה לו ולא תשמע אליו ולא תחוס עינך עליו ולא תחמל ולא תכסה עליו:
דברים יג ט
2. כי יסיתך אחיך בן אמך או בנך או בתך או אשת חיקך או רעך אשר כנפשך בסתר לאמר נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר לא ידעת אתה ואבתיך:
דברים יג ז
3. מאלהי העמים אשר סביבתיכם הקרבים אליך או הרחקים ממך מקצה הארץ ועד קצה הארץ: דברים יג ח
4. לא השתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי יי אלהיך אל קנא פקד עון אבת על בנים על שלשים ועל רבעים לשנאי: שמות כ ד

גליון הש"ס

תוס' ד"ה רבא. וי"ס הא דאמר. ע"ל סה ע"א תוד"ה הוא"ל ריטב: **בא"ד אע"ג** דמבוין לבוויי. ע"ל מד ע"א תוס' ד"ה אע"ג:

הגהות הב"ח

(ז) רש"י ד"ה ושוין כו' ואחד משוח במשמע:

מוסף רש"י

מטיבותן של קרובים אתה למד מה טיבותן של רחוקים. כשם שאין ממש בקרובים, כך אין ממש ברחוקים (דברים יג ח), **רבי** אומר בשגגת מעשה. לחודיה, וחכמים אומרים בהעלם דבר. כלומר עם שגגת מעשה כשאר מצות (הוריות ז:), **הרי לבו** לשמים. דאי נמי בגית עבודת כוכבים השתחוה לשמים לא איסורא עבד ואיכא חטאת (כריתות ג. וכעי"ז שבת עב:). **אנדרטא.** צורת המלך שעושין לכבוד המלך והשתחוה לה זלא לשם אלהות (שבת עב:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com